

WYMAGANIA EDUKACYJNE-KLASA TRZECIA: POZYTYWIZM, MŁODA POLSKA

Wymagania edukacyjne są zintegrowane z programem nauczania *Przeszłość i dziś*. Wymagania dostosowano do sześciostopniowej skali ocen.

Zagadnienia	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)	Wymagania rozszerzające (ocena dobra)	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)	Wymagania wykraczające (ocena celująca)
	Uczeń:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
POZYTYWIZM					
Pozytywiści wobec przeszłości i teraźniejszości:	• wyjaśnia termin pozytywizm, uwzględniając jej różne odniesienia • podaje ramy czasowe epoki • wyjaśnia, jakie były historyczne i polityczne źródła polskiego pozytywizmu • zna pojęcia: praca u podstaw, praca organiczna, utylitaryzm, scjentyzm, emancypacja kobiet, asymilacja żydów • potrafi wymienić główne poglądy filozoficzne, związane z epoką: scjentyzm, ewolucjonizm,	• korzystając z różnych źródeł wiedzy, charakteryzuje epokę postyczeniową • potrafi wyjaśnić pojęcia związane z epoką i wskazać ich realizację w konkretnych tekstach literackich	• wyjaśnia, w jaki sposób zostały przełożone na polskie realia hasła ewolucjonizmu, organicyzmu, scjentyzmu, utylitaryzmu (uwzględnia kontekst historyczny i kulturowy) • wykorzystuje proponowane konteksty, porównując sposoby ukazania motywu powstania styczniowego w dziele literackim i plastycznym • przekształca wypowiedzi na tekst urzędowy • rozróżnia odmiany stylu urzędowego	• omawia filozoficzne założenia epoki, podkreślając związki i zależności (Augusta Comte, John Stuart Mill, Herbert Spencer) • wykorzystuje słowniki oraz inne źródła do pogłębienia wiedzy na temat założeń filozoficznych epoki pozytywizmu • wyjaśnia, na czym polegał język ezopowy	• przedstawia społeczno-polityczne i cywilizacyjne podłoże przemian epoki, • wskazuje idee postulowane w publicystyce pozytywistycznej • omawia środki stylistyczne należące do języka ezopowego

	utilitaryzm, organicyzm				
Styl urzędowy	• rozróżnia style funkcjonalne polszczyzny określa sytuację komunikacyjną w stylu urzędowym • wskazuje i rozpoznaje w tekście charakterystyczne cechy stylu urzędowego • wymienia i rozpoznaje typy tekstów w stylu urzędowym np. życiorys, protokół, sprawozdanie, cv, list motywacyjny, opinia, notatka	• wskazuje i rozpoznaje w tekście charakterystyczne cechy stylu urzędowego • (dążenie do precyzji i jednoznaczności, schematyzacja i powtarzalność, typowe skróty, przywołanie aktów prawnych, dyrektywność) • charakteryzuje składnię tekstów urzędowych, rozpoznaje jej cechy w tekście • nazywa i rozpoznaje odmiany stylu urzędowego (prawno-urzędowy, kancelaryjno-urzędowy) • potrafi napisać pismo w stylu urzędowym	• wskazuje słownictwo i frazeologię typowe dla stylu urzędowego, znajduje je w tekście • charakteryzuje typy tekstów w stylu urzędowym	• analizuje pod kątem językowym teksty napisane stylem urzędowym • tworzy poprawne konstrukcje (związki wyrazowe) używane w stylu urzędowym	• potrafi napisać pismo w stylu urzędowym i dokonać adiustacji tekstu
Naśladowanie rzeczywistości -czyli o stosunku pozytywistów do realizmu w sztuce. Malarstwo realistyczne	• podaje definicję realizmu i naturalizmu • poprawnie posługuje się terminami: sztuka realistyczna, naturalistyczna • rozpoznaje konwencję realistyczną i naturalistyczną w sztuce	• interpretuje dzieła malarstwa realistycznego XIX wieku, odnajdując w nich założenia realizmu i odczytując przekaz	• porównuje realizm z naturalizmem w malarstwie • zna i rozpoznaje wybitnych twórców realizmu	• rozpoznaje styl realistyczny w sztuce • dokonuje analizy dzieł malarstwa realistycznego • przedstawia założenia realizmu i naturalizmu jako prądów w sztuce • interpretuje dzieła sztuki realistycznej, dostrzegając związek między malarstwem XIX w. i	• dokonuje analizy dzieł malarstwa realistycznego, • uwzględniając specyfikę ich tworzywa

				postulatami pozytywizmu	
Mistrzowie prozy realistycznej i ich dzieła. Powieść sztandarowy gatunek pozytywizmu (przypomnienie utworów poznanych w szkole podstawowej)	• wyjaśnia, dlaczego powieść (obok noweli i krótkich form prozatorskich) stała się głównym gatunkiem pozytywizmu • w czytanych utworach rozpoznaje konwencję realistyczną i naturalistyczną, • wymienia cechy powieści realistycznej	• charakteryzuje cechy powieści realistycznej • wyjaśnia sformułowanie Stendhala, że „powieść ma być zwierciadłem przechadzającym się po gościńcu” • podaje przykłady wielkich powieści realistycznych • przedstawia tematykę i problematykę XIX-w. utworów realistycznych poznanych w szkole podstawowej	• przedstawia zadania prozy realistycznej związane z programem pozytywistycznym • przedstawia cechy powieści realistycznej XIX wieku (świat przedstawiony, obraz społeczeństwa, biografie bohaterów i ich motywacja psychologiczna, narrator i narracja)	• wyjaśnia termin: powieść dojrzałego realizmu • zna wielkich mistrzów powieści realistycznej: Balzaka, Dickensa, Stendhala, Gogola, Tołstoja, Czechowa	• wskazuje filozoficzne założenia XIX - wiecznego realizmu
Realizm i naturalizm. Czytamy teksty naukowe	• czyta tekst naukowy • znajduje w nim potrzebne informacje, przetwarza je, porządkuje hierarchizuje	• rozpoznaje specyfikę tekstu naukowego: odczytuje główną myśl i argumentację, • omawia założenia naturalizmu (wykorzystuje pojęcia, np.: determinizm, dziedziczność) • prezentuje swoje stanowisko w sprawie zapożyczeń w języku polskim, gromadzi argumenty na ten temat, bierze udział w dyskusji • dostrzega najważniejsze różnice między realizmem	• wskazuje charakterystyczne cechy języka i stylu naukowego • dostrzega cechy naturalizmu w utworach literackich	• redaguje ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne na temat realizmu i naturalizmu	• wskazuje filozoficzne założenia XIX-wiecznego naturalizmu (m.in.. determinizm) i jego związki z rozwojem nauk przyrodniczych

		a naturalizmem			
Świat przedstawiony w „Lalce” B. Prusa. Akcja i fabuła utworu. Sztafeta pokoleń-czyli „Trzy pokolenia idealistów na tle społecznego rozkładu” Wokulski-bohater niejednoznaczny Bohaterowie i „ich miejsce” Narracja i kompozycja „Lalki” Topos świata teatru „Lalka” -powieścią o miłości. Warszawa Prusa. Jak została ukazana w „Lalce”? Sklep-czyli ponadczasowe centrum świata	• przedstawia tematykę Lalki, streszcza wątki, opowiada losy bohaterów • charakteryzuje świat przedstawiony utworu • omawia budowę akcji i fabuły • charakteryzuje bohaterów, ich motywacje, osobowości, język itp. • ćwiczy umiejętność pracy z fragmentem utworu literackiego • dostrzega, że Wokulski to postać złożona o cechach romantycznych i pozytywistycznych	• na podstawie Lalki omawia cechy powieści dojrzałego realizmu • przedstawia szeroki i bogaty obraz życia społecznego (panoramiczność) • analizuje sposoby indywidualizacji postaci • wskazuje cechy typowe w zindywidualizowanych postaciach • przedstawia krytyczny i pesymistyczny obraz polskiego społeczeństwa zawarty w Lalce (wielkie rozczarowania epoki i kryzys programu pozytywistycznego) • interpretuje Lalkę jako powieść o miłości, społeczeństwie, rodzącym się kapitalizmie, „rozkładzie” społecznym, mieście • charakteryzuje Wokulskiego jako złożoną postać o cechach romantycznych i pozytywistycznych, potrafi wskazać te cechy	• przedstawia kompozycję dzieła i wyjaśnia jej funkcję • w pogłębiony sposób analizuje psychologiczne portrety postaci ukazanych w Lalce • rozpoznaje w utworze obecność aluzji literackich i określa ich funkcje • odczytuje informacje ukryte w ezopowym języku, jakim mówi się o powstaniu styczniowym i wcześniejszych zrywach narodowowyzwoleńczych • charakteryzuje przestrzeń powieściową • dostrzega wpisany w powieść topos świata teatru • analizuje język i styl każdego z narratorów (np. wskazuje monolog wewnętrzny, mowę pozornie zależną; określa funkcje tych środków) • określa artystyczną funkcję zastosowanych w powieści retrospekcji • wskazuje w Lalce:	• rozważa funkcje otwartego zakończenia powieści • w pogłębiony sposób interpretuje tytuł powieści, odnosząc go m.in. do toposu człowieka- marionetki w rękach losu • analizuje językowe sposoby indywidualizacji bohaterów • wskazuje stylizację środowiskową (np. germanizmy w języku Mincla, język Żydów, elementy gwarowe w mowie postaci pochodzących ze wsi) • w pogłębiony sposób i z uwzględnieniem kontekstu kulturowego analizuje źródła tragizmu Wokulskiego • dokonuje syntezy zagadnień dotyczących powieści pozytywistycznej • dostrzega w Lalce rozrachunek z programem pozytywistycznym (kryzys ideałów pozytywistycznych) • wyjaśnia na czym polega uniwersalność i ponadczasowość utworu	• interpretuje Lalkę jako powieść o Warszawie drugiej połowy XIX w., przygotowuje na ten temat prezentację, w której ukaże różne realia społeczne i obyczajowe (ulice, wydarzenia, rozrywki, stroje, zajęcia ludzi itp.) • wykorzystuje literaturę naukową do pogłębienia interpretacji utworu • odwołując się do tekstu, wyjaśnia na czym polega specyfika humoru Prusa, określa jego funkcję

		• przywołuje cytaty dotyczące sytuacji warszawskich Żydów, komentuje relacje Polaków z innymi nacjami • zwraca uwagę na bogactwo szczegółów • wskazuje rolę każdego z narratorów	tragizm, komizm, ironię, humor, wskazuje właściwe fragmenty		
O czym oraz w jaki sposób informują nas prasa, radio i telewizja? Styl dziennikarsko-publicystyczny. Esej, reportaż, felieton. Gatunki publicystyczne i ich specyfika.	• omawia rolę prasy w pozytywizmie • charakteryzuje styl dziennikarski i publicystyczny • charakteryzuje typowe gatunki publicystyczne (esej, reportaż, felieton) • wymienia rodzaje tekstów, w których występuje styl dziennikarsko-publicystyczny • podaje najważniejsze cechy stylu dziennikarsko-publicystycznego	• wskazuje różnice między stylem dziennikarskim i publicystycznym • omawia cechy językowe tekstów informacyjnych • podaje przykłady szablonów językowych • odróżnia styl dziennikarski (informacji prasowej) od stylu publicystycznego (np. tekstów komentujących) określa funkcje każdego z nich • rozpoznaje akronimy (skrótowce) • wyjaśnia, jakimi gatunkami są: reportaż, felieton, list	• w tekstach informacji prasowych i artykułów wskazuje funkcje językowe: informacyjną, impresywną, poetycką • charakteryzuje styl dziennikarski (styl informacji prasowej) i styl publicystyczny • w czytanych tekstach wskazuje cechy językowe i stylistyczne każdego z nich • wyjaśnia, czym są akronimy i jak się je tworzy, rozróżnia rodzaje akronimów	• w tekście publicystycznym wskazuje zabiegi językowe nadające mu indywidualność • analizuje (w czytanych tekstach) stylistyczne sposoby angażowania uwagi czytelnika • charakteryzuje gatunki • publicystyczne: felieton, reportaż, list • uczestniczy w dyskusji na temat różnic między językiem telewizji i językiem radia • na konkretnych przykładach wskazuje różnice między stylem dziennikarskim i publicystycznym	• wskazuje stylistyczne wykładniki humoru, satyry, ironii, sarkazmu (odróżnia te pojęcia) • analizuje przyczyny i cele tendencji do potoczności we współczesnym języku mediów • na podstawie podręcznika omawia rolę publicystyki w okresie pozytywizmu
Ku pokrzepieniu serc...Historia ukazana w „Potopie”	• streszcza utwór, opowiada wątki, fragmenty,	• porównuje powieściowe wizerunki magnaterii	• analizuje i interpretuje fragmenty utworu, wskazuje środki wyrazu	• odnajduje w powieści Sienkiewicza elementy różnych gatunków:	• rekonstruuje schemat

H. Sienkiewicza (fragm.) Sposoby kreowania świata przedstawionego w Potopie. Akcja i fabuła utworu Nie tylko Kmicic... Bohaterowie i bohaterki Potopu oraz kryteria ich wartościowania Sceny batalistyczne w powieści Sienkiewicza, ich stylistyka i funkcje Powieść „płaszcz i szpada”, epos, western, baśń czy fantasy? O różnorodności gatunkowej utworu. Język i styl utworu. Archaizacja	wymienia bohaterów • przedstawia tematykę i problematykę powieści • określa czas i miejsce wydarzeń • wskazuje w utworze cechy powieści historycznej • rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego (akcja i fabuła, wątki, bohaterowie...) • charakteryzuje postacie (historyczne i fikcyjne) oraz kryteria ich oceny	i średniej szlachty • wskazuje sposoby heroizacji i sakralizacji wybranych bohaterów • w kreacjach bohaterów wskazuje nawiązania do etosu rycerskiego • streszcza losy Kmicica, odnajdując w nim kontynuację wzorca bohatera romantycznego (J. Soplicy) • przedstawia wybrane typy postaci (np. zdrajców) • wyjaśnia tytułową metaforę potopu, odwołując się do odpowiednich fragmentów powieści • Charakteryzuje Sienkiewiczowski sposób mówienia o wojnie (na podstawie samodzielnie znalezionych fragmentów) • wyjaśnia, czym jest stylizacja językowa • rozpoznaje archaizację w tekście (np. we fragmencie <i>Potopu</i>); wskazuje służące jej środki językowe	artystycznego i określa ich funkcje • zabiera głos w dyskusji na temat sposobu ukazania (i deformowania) historii; uzasadnia własne sądy i opinie • rozpoznaje obecne w utworze wartości uniwersalne i narodowe • w interpretacjach wykorzystuje literaturę naukową związaną z powieścią • analizuje język i styl utworu, zwracając uwagę na ich zróżnicowanie • wskazuje stylizację biblijną i określa jej funkcję • określa miejsce tematu historycznego w malarstwie 2 poł. XIX w. • wyjaśnia terminy: archaizacja, archaizm • rozróżnia archaizmy leksykalne i rzeczowe • określa funkcje archaizacji zastosowanej w <i>Potopie</i>	powieści płaszcza i szpada, eposu, westernu, a nawet baśni • zabiera głos w klasowej dyskusji na temat wzorców patriotyzmu obecnych w <i>Trylogii</i>; ocenia ich aktualność • analizuje sceny batalistyczne, wskazując środki służące idealizacji, sakralizacji i mitologizacji • redaguje wprowadzenie do dyskusji na temat <i>Potopu</i> jako książki ukazującej polski charakter narodowy • wyjaśnia, na czym polegała Sienkiewiczowska mityzacja wydarzeń i postaci historycznych • porównuje <i>Potop</i> z innymi powieściami historycznymi (Sienkiewicza i innych autorów) • rozróżnia archaizmy: fonetyczne, fleksyjne, słowotwórcze itp. • wymienia formy językowe, które mogą pełnić funkcję archaizującą (nie będąc faktycznymi archaizmami)	kompozycyjny, na którym Sienkiewicz opiera swe powieści • przygotowuje krótki referat o życiu i twórczości Sienkiewicza, kładąc nacisk na wybrany aspekt sylwetki pisarza (np. miłości jego życia, podróże, zainteresowania antykiem itp.) i wygłasza go

W holdzie bohaterom... Analiza i interpretacja „Gloria victis” E. Orzeszkowej	• streszcza nowelę • charakteryzuje troje pierwszoplanowych bohaterów, wskazując źródła ich tragizmu • interpretuje tytuł noweli	• wyjaśnia, na czym polega idealizacja i heroizacja postaci R. Traugutta • wskazuje symboliczny charakter mogiły bezimiennych powstańców • charakteryzuje sposób prowadzenia narracji i określa jego funkcję • rozpoznaje zabieg personifikacji (narracja) i określa jej funkcję • przedstawia paraboliczny charakter noweli, wykazuje uniwersalność jej przekazu • opisuje obraz Grottgera, rozpoznając i jego symboliczność • wykorzystuje w interpretacji noweli test naukowy; znajduje i przetwarza potrzebne informacje	• objaśnia genezę noweli • wskazuje w noweli elementy historyczne i autobiograficzne	• określa funkcję baśniowej stylizacji języka narracji utworu • porównuje sposób przedstawienia powstania styczniowego w noweli i w <i>Nad Niemnem</i> • zestawia sposób przedstawienia klęski powstańców w utworach Orzeszkowej i na obrazie Grottgera	• rozpoznaje cechy prozy poetyckiej
Zwierciadło przechadzające się po gościńcu... Język pozytywizmu.	• analizuje pod względem językowym fragmenty utworów pozytywistycznych; • rozpoznaje różne rodzaje zdań (pojedyncze, złożone, wielokrotnie	• analizuje pod względem językowym fragmenty utworów pozytywistycznych; uwzględnia słownictwo i słowotwórstwo, fleksję, składnię i frazeologię	• na konkretnych przykładach (utworów Prusa, Orzeszkowej i Sienkiewicza) wskazuje językowe sposoby charakteryzowania bohaterów (np.	• wyjaśnia, w jaki sposób realistyczny i naturalistyczny charakter utworów literackich wpłynął na ich styl • przedstawia założenia języka artystycznego doby	• identyfikuje różne techniki opisu stosowane przez najważniejszych autorów pozytywistycznych: Prusa, Orzeszkową,

	złożone	• rozpoznaje różne rodzaje zdań (pojedyncze, złożone, wielokrotnie złożone) i określa ich funkcje w tekstach • rozpoznaje argumentacyjny charakter konstrukcji składniowych • wymienia najważniejsze cechy językowe i stylistyczne utworów pozytywistycznych (np. elementy języka mówionego w dialogach, indywidualizacja języka, zapożyczenia) • wskazuje: monologi, dialogi, mowę pozornie zależną, narrację trzecioosobową, bezpośrednie komentarze odautorskie; określa ich funkcje w utworach • dostrzega w tekstach utworów pozytywistycznych środki stylistyczne (np. różne rodzaje metafor), określa ich funkcje	zróżnicowane rodzaje zdań, specyficzne słownictwo, zapożyczenia, indywidualizmy językowe) • rozpoznaje archaizację (np. w powieściach historycznych) i określa jej funkcje	pozytywizmu (utwór literackim odbiciem świata, utilitaryzm literatury) • dostrzega w utworach pozytywistycznych kontrasty stylistyczne, objaśnia je, cytując odpowiednie fragmenty • w czytanych utworach wskazuje różnice między cechami stylu narratora i postaci literackich	Sienkiewicza (np. opis statyczny i dynamiczny; zmysłowość opisu, zróżnicowanie składniowe zdań) • wyjaśnia, jakie są przyczyny licznych zapożyczeń w utworach pozytywistycznych • przedstawia sytuację języka polskiego w 2 połowie XIX-wieku; określa jaki był styl języków zaborców na polszczyznę
„Zbrodnia i kara” Dostojewskiego powieść o grzechu, cierpieniu	• określa problematykę Zbrodni i kary • wyraża własną opinię na	• wykazuje się znajomością tematyki utworu, przedstawia jego problematykę	• odczytuje powieść jako utwór o grzechu (zbrodni), karze i odkupieniu	• na podstawie podręcznika przedstawia informacje o F. Dostojewskim, jego życiu,	• w obrazie Petersburga odnajduje topos wielkiej wszetecznicy,

i odkupieniu. Problematyka utworu. Raskolnikow, Marmieladow, Sonia i inni. Portrety psychologiczne bohaterów i sposoby ich kreowania. Prawda o naturze człowieka ukazana w „Zbrodni i karze”. Miasto występku i zbrodni ponury obraz Petersburga. Sposoby prowadzenia narracji. Powieść polifoniczna.	temat dzieła Fiodora Dostojewskiego • charakteryzuje miasto (Petersburg) przedstawione w powieści, wskazując zagrożenia, jakie niesie • charakteryzuje Raskolnikowa i rekonstruuje motywację jego czynów • przedstawia pozostałe postacie powieści, charakteryzuje je i interpretuje ich decyzje (Marmieladow, Sonia, Swidrygajłow, Dunia, Razumichin)	• streszcza akcję i poszczególne wątki • rozpoznaje realistyczną konwencję utworu • przedstawia sposoby kreowania w utworze świata przedstawionego (akcja i fabuła, czas i miejsce wydarzeń, postacie, narracja) • analizuje monologi wewnętrzne głównego bohatera; określa ich funkcję • wypowiada własne opinie na temat bohaterów • interpretuje <i>Zbrodnię i karę</i> jako powieść psychologiczną • analizuje obraz inteligencji rosyjskiej ukazany w powieści • tworzy portret psychologiczny Raskolnikowa, zwracając uwagę na motywy postępowania bohatera, jego stosunek do zbrodni • przedstawia relację: Raskolnikow–sędzia Porfiry • charakteryzuje Sonię, określa jej relacje z	• dokonuje syntezy: obraz miasta w powieści XIX w. • zestawia teorię Raskolnikowa z filozofią Nietzschego, wyciąga wnioski • rekonstruuje proces nawrócenia Raskolnikowa, podkreślając obecność pierwiastka mistycznego • interpretuje wybrane sny Raskolnikowa	poglądach, twórczości • zestawia teorię Raskolnikowa z filozofią Nietzschego, wyciąga wnioski • analizuje i interpretuje sny Raskolnikowa • odczytuje rolę Soni (w życiu Raskolnikowa i innych postaci) w kontekście religijnym • relacjonuje grę, jaką prowadzą Raskolnikow i Porfiry • rekonstruuje proces nawrócenia Raskolnikowa, podkreślając obecność pierwiastka mistycznego • wykorzystuje topos labiryntu do opisu przestrzeni miasta, w której porusza się Raskolnikow • interpretuje <i>Zbrodnię i karę</i> jako powieść o konflikcie rozumu i natury oraz utwór o tajemnicach ludzkiej duszy • w pogłębiony sposób interpretuje obecne w utworze nawiązania biblijne • wyjaśnia termin powieść polifoniczna i odnosi go do	współczesnej Sodomy • wyjaśnia termin powieść polifoniczna i odnosi go do Zbrodni i kary • interpretuje powieść, wykorzystując potrzebne konteksty: historyczny (rodzący się socjalizm), filozoficzny (nihilizm), społeczny, biograficzny (sytuacja osobista Dostojewskiego) • porównuje obraz Syberii w <i>Zbrodni i karze</i> z obrazem znanym z literatury romantycznej

		rodziną, stosunek do Raskolnikowa wypowiada własne opinie na temat wybranych bohaterów, np. Swidrygajłowa interpretuje Zbrodnię i karę jako powieść psychologiczną, kryminalną wypowiada się na temat zagrożeń związanych ze zbytnim zaufaniem rozumowi		<i>Zbrodni i kary</i> określa stosunek Dostojewskiego do Polski i Polaków zabiera głos w dyskusji na temat utworu	
Miasto w literaturze i malarstwie pozytywizmu. Synteza. B. Prus „Lalka”; F. Dostojewski, „Zbrodnia i kara”	przedstawia, charakteryzuje i opisuje miasta ukazane w czytanych utworach analizuje fragmenty utworów przedstawiające miasta określa związek obrazu miast z problematyką utworu, w którym jest przedstawione	rozpoznaje konwencje literackie, w jakich są przedstawione wskazuje środki stylistyczne i językowe i określa ich funkcje interpretuje treści alegoryczne i symboliczne interpretuje obrazy przedstawiające pejzaż kulturowy i sceny rodzajowe różnych miast; uwzględnia specyfikę ich tworzywa porównuje obrazy miasta ukazane w różnych utworach i dziełach malarskich	zestawia obrazy miast ukazanych w różnych epokach z światopoglądem epoki pozytywizmu, jej programem społecznym i estetycznym, zjawiskami społecznymi i kulturowymi dostrzega kontynuacje i nawiązania (literackie i kulturowe) poszukuje informacji w różnych źródłach, w tym internetowych porządkuje znalezione informacje w problemowe całości	dokonuje syntezy: obraz miasta w powieści XIX w. interpretuje porównawczo obrazy miasta ukazane w różnych utworach literackich i dziełach malarskich wykorzystuje w interpretacji potrzebne konteksty, w tym kontekst macierzysty utworu, historyczny, społeczny, filozoficzny itp.	interpretuje kontynuacje i nawiązania związane z przedstawionymi w literaturze pozytywistycznej obrazami miasta, w tym motywy mitologiczne i biblijne tworzy bazy danych na temat obrazu miasta w literaturze drugiej poł. XIX wieku sporządza bibliografię zagadnienia wykorzystuje formę projektu w przedstawieniu

			• przedstawia efekty swojej pracy w formie spójnej wypowiedzi argumentacyjnej, referatu, prezentacji; wykorzystuje środki pozajęzykowe, w tym technologię komputerową i multimedia		efektów swojej pracy
Synteza wiadomości o literaturze i sztuce pozytywizmu: zagadnienia: utylitaryzm w literaturze i sztuce; optymistyczne i pesymistyczne oblicze polskiego pozytywizmu; wiara w postęp i agnostycyzm; realizm i naturalizm w literaturze i sztuce; powieść dojrzałego realizmu; problem zła.	• na podstawie znanych utworów przedstawia główne postawy, prądy filozoficzne i kierunki w literaturze pozytywistycznej • na wybranych przykładach charakteryzuje główne gatunki pozytywistyczne: powieść, nowelę, powieść historyczną	• na podstawie znanych utworów przedstawia główne postawy, prądy filozoficzne i kierunki literatury pozytywistycznej • wskazuje ważne tematy i zadania literatury pozytywistycznej • syntetycznie przedstawia częste wątki i motywy literatury pozytywistycznej oraz kreacje bohaterów • na wybranych przykładach charakteryzuje główne gatunki pozytywistyczne: powieść, nowelę, powieść historyczną • przedstawia cechy powieści dojrzałego realizmu; odnosi je do znanych utworów	• na przykładach wybranych dzieł sztuki omawia założenia realizmu i naturalizmu XIX-wiecznego • porządkuje znalezione informacje w problemowe całości, sporządza bazy danych • przedstawia efekty swojej pracy w formie spójnych wypowiedzi argumentacyjnych (ustnych i pisemnych); wykorzystuje technologię multimedialną • syntetycznie przedstawia literaturę i sztukę romantyzmu i pozytywizmu, sytuując je w szerokim kontekście kulturowym • porównuje gatunki literackie preferowane	• przedstawia filozoficzne podstawy epoki • na przykładach wybranych dzieł sztuki omawia założenia XIX-wiecznego realizmu i naturalizmu • syntetycznie przedstawia sposoby kreowania świata przedstawionego w utworach realistycznych i pozytywistycznych, przywołuje właściwe przykłady • interpretuje porównawczo utwory literackie i dzieła malarskie podejmujące podobne tematy lub konwencje • charakteryzuje cechy języka i stylu utworów pozytywistycznych • rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl autorów	• prezentując różne zagadnienia dotyczące literatury pozytywistycznej (wiadomości zdobyte w szkole uzupełnia samodzielnie znalezionymi w bibliotekach, internecie itp.) • określa konwencje literackie dominujące w każdej z epok, odnosi je do konkretnych utworów • porównuje język i styl utworów romantycznych i pozytywistycznych

		• określa rolę publicystyki w epoce • charakteryzuje program polskich pozytywistów i jego wpływ na literaturę i sztukę • na przykładach poznanych utworów przywołuje opozycje: swojskość i obcość, przestrzeń otwarta–zamknięta, ład–chaos • charakteryzuje przestrzenie kulturowe obecne w literaturze pozytywizmu: dwór i zaścianek, nadniemeńska arkadia, miasto, wieś • poszukuje informacji w różnych źródłach, w tym internetowych	w każdej z epok; wyjaśnia przyczyny • wskazuje najważniejsze konteksty (historyczne, filozoficzne, społeczne, kulturowe itp.) wpływające na obraz literatury i sztuki każdej epoki	pozytywistycznych (Orzeszkowej, Prusa, Konopnickiej, Sienkiewicza) oraz wybranych dzieł (np. <i>Potopu</i>, <i>Gloria victis</i>) • wygłasza samodzielnie przygotowany referat, prezentując różne zagadnienia dotyczące literatury pozytywistycznej (wiadomości zdobyte w szkole) • porównuje problematykę dominującą w literaturze i sztuce romantyzmu i pozytywizmu, wskazuje obszary zainteresowań każdej z epok	

MŁODA POLSKA

MŁODA POLSKA: wprowadzenie	• podaje ramy chronologiczne Młodej Polski • wymienia i wyjaśnia nazwy epoki: <i>Młoda Polska</i>, <i>modernizm</i>, <i>fin de siècle</i>, <i>neoromantyzm</i> • tłumaczy, co oznacza pojęcie ludomania, dekadentyzm • wymienia nazwiska czołowych filozofów i myślicieli epoki : Nietzsche, Schopenhauer, Bergson • charakteryzuje główne prądy i kierunki artystyczne epoki • charakteryzuje dramat symboliczny • rozpoznaje dzieła sztuki modernistycznej • zna pojęcia: impresjonizm, ekspresjonizm, symbolizm, secesja	• opisuje przemiany kulturowe epoki • podaje przykłady związków pomiędzy Młodą Polską a romantyzmem • omawia najważniejsze założenia filozofii • wymienia cechy charakterystyczne stylów modernistycznych i objaśnia je na przykładach • prezentuje dzieła Młodej Polski	• charakteryzuje rolę wydarzeń wyznaczających początek Młodej Polski • czyta ze zrozumieniem fragmenty tekstów filozoficznych • wskazuje i ilustruje przykładami najważniejsze tematy sztuki modernistycznej • omawia twórczość najważniejszych artystów modernizmu	• określa kierunki rozwoju powieści młodopolskiej (eksperymenty, inspiracje naturalistyczne, liryzacja, psychologizm) • analizuje modernistyczne dzieło sztuki	• wskazuje źródła młodopolskiego estetyzmu • w pogłębiony sposób interpretuje archetypy, toposy i symbole obecne w sztuce Młodej Polski • wyjaśnia, na czym polegała wewnętrzna antynomiczność epoki (współwystępowanie różnych prądów i kierunków) opisuje twórczość modernistycznych artystów • analizuje i ocenia dzieła modernistyczne

Pesymizm końca wieku i jego wyraz w wierszu: Kazimierza Przerwy- Tetmajera „Koniec wieku XIX”	• czyta ze zrozumieniem utwory K. Przerwy - Tetmajera • określa rodzaj liryki występujący w utworze wskazuje podmiot liryczny i adresata lirycznego utworów • wskazuje elementy światopoglądu modernistycznego • określa nastrój i uczucia podmiotu lirycznego • odnajduje w wierszach typowe dla schyłku wieku postawy dekadentyzmu, znużenia, przesytu • wskazuje środki stylistyczne tworzące nastrój melancholii, smutku, przygnębienia, nieokreślonej tęsknoty	• na podstawie utworów wskazuje różne drogi ucieczki od „ból istnienia”, takie jak nirwana, miłość zmysłowa, sztuka • na podstawie wierszy charakteryzuje światopogląd poety • wskazuje charakterystyczne symbole i motywy młodopolskie (np. „osmętnica”, sen, droga, rzeka, dym), interpretuje je • wyjaśnia przyczyny nagromadzenia motywów eschatologicznych i związanych z młodopolską duchowością • odczytuje Koniec wieku XIX jako manifest młodego pokolenia wskazuje środki stylistyczne tworzące nastrój melancholii, smutku, przygnębienia, nieokreślonej tęsknoty • na podstawie utworów wskazuje różne drogi ucieczki od „ból istnienia”, jak nirwana, miłość zmysłowa, sztuka • wyjaśnia termin „nirwana”	• określa filozoficzne źródła postawy dekadencej (Arthur Schopenhauer) • określa charakter modernistycznej liryki miłosnej • wyjaśnia, na czym polegał katastrofizm schyłku wieku; odnajduje jego przejawy w czytanych utworach • charakteryzuje poetykę czytanych wierszy, wskazując typowe i specyficzne środki stylistyczne • określa sposoby wykorzystania przez literaturę i sztukę młodopolską inspiracji orientalnych	• rozpoznaje w wierszach topos podróży i określa jego funkcję określa filozoficzne źródła postawy dekadencej (Schopenhauer) przykłady motywów związanych z młodopolską duchowością interpretuje czytane utwory, wykorzystując konteksty filozoficzne i biograficzne przedstawia sylwetkę twórcą K. Przerwy-Tetmajera jako „liryka pokolenia”	• samodzielnie interpretuje wiersze, charakteryzując ich poetykę i problematykę • porównuje obraz kultury schyłku wieków XIX i XX • komentuje zestawienie nazw: modernizm i postmodernizm

Młodopolskie pejzaże duszy (dotkniętej chorobą wieku). K. Przerwa- Tetmajer, „Aniol Pański”, L. Staff „Deszcz jesienny”	• czyta wiersze młodopolskie z właściwą dykcją i intonacją • określa nastrój i uczucia podmiotu lirycznego • odnajduje w wierszach typowe dla schyłku wieku nastroje (melancholia, smutek, pesymizm)	• wskazuje w wierszach motywy oniryczne i określa ich funkcje • interpretuje treści symboliczne utworów • wskazuje środki stylistyczne tworzące nastrój melancholii, smutku, przygnębienia, nieokreślonej tęsknoty • wskazuje w wierszach motywy eschatologiczne i związane z młodopolską duchowością • charakteryzuje atmosferę emocjonalną młodopolskiej liryki pejzażowej • na podstawie analizy środków stylistycznych • wskazuje charakterystyczne symbole i motywy młodopolskie (np. „osmętnica”, sen, droga, rzeka, dym), interpretuje je • charakteryzuje warstwę brzmieniową czytanych utworów • wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcje	• rozpoznaje instrumentację głoskową i wiersz sylabotoniczny; określa ich funkcje • wykorzystuje w interpretacji wierszy potrzebne konteksty, w tym: filozoficzny, malarski, muzyczny, literacki	• charakteryzuje poetykę czytanych wierszy, wskazując środki stylistyczne charakterystyczne dla liryki młodopolskiej • rozpoznaje w wierszach topos podróży (drogi) i określa jego funkcję • w pogłębiony sposób analizuje warstwę brzmieniową wierszy: układ akcentów, rymy, paralelizmy składniowe, instrumentację głoskową itp.	• samodzielnie interpretuje czytane utwory, wykorzystując konteksty filozoficzne i biograficzne; • charakteryzuje ich poetykę i problematykę • wyjaśnia pojęcie choroby wieku i odnosi je do postaw artystycznych twórców młodopolskich

Sny o potędze. Symboliczna wymowa postaci kowala wykuwającego serce w wierszu L. Staffa.	• czyta wiersz z właściwą dykcją i intonacją; określa jego tematykę i problematykę • określa nastrój i uczucia podmiotu lirycznego • odnajduje dążenie do przezwyciężenia młodopolskiego pesymizmu	• rozpoznaje symboliczną konwencję wiersza • interpretuje treści symboliczne i alegoryczne utworu • dostrzega w wierszu nawiązania do tradycji antycznej i określa ich funkcję • wskazuje środki stylistyczne tworzące nastrój wiersza (m.in. hiperbole, epitety, symbole itp.) • rozpoznaje utwór jako sonet • wskazuje cechy gatunkowe i odnosi je do przekazu dzieła • wykorzystuje w interpretacji wierszy potrzebne konteksty, w tym: biograficzny, filozoficzny, kulturowy, literacki • podaje podstawowe informacje o postaci i twórczości L. Staffa	• rozpoznaje utwór jako sonet; • wskazuje cechy gatunkowe i odnosi je do przekazu dzieła • wykorzystuje w interpretacji wierszy potrzebne konteksty, w tym: biograficzny, filozoficzny, kulturowy, literacki • podaje podstawowe informacje o postaci i twórczości L. Staffa	• charakteryzuje kreację bohatera lirycznego wiersza • wskazuje filozoficzne konteksty „snów o potędze (Nietzsche) • przedstawia nietzscheanizm jako prąd filozoficzny i • określa jego wpływ na kulturę epoki • wyjaśnia, jakie znaczenie dla wymowy wiersza ma jego klasyczna forma sonetu	• porównuje wiersz <i>Kowal</i> i wybrany wiersz młodopolski o dekadencjonalnym charakterze (np. <i>Koniec wieku XIX</i> lub <i>Deszcz jesienny</i>)

Credo młodopolskiego artysty i dramat jego egzystencji. Kazimierz Przerwa--Tetmajer „Evviva l’arte”	• określa tematykę i problematykę wiersza • wyjaśnia tytuł wiersza	• analizuje poetykę wiersza: charakteryzuje budowę, • wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcje • interpretuje treści symboliczne i alegoryczne utworu określa nadawcę tekstu i opisuje jego stosunek do sztuki oraz społeczeństwa • wyjaśnia hasło „sztuka dla sztuki”, odwołując się do wiersza • wyjaśnia, kim był młodopolski dandys • opisuje relacje wiążące człowieka z miastem w literaturze i sztuce okresu modernizmu, odnosząc się do konkretnych utworów i dzieł sztuki	• na podstawie czytanych utworów poetyckich i tekstów eseistycznych • określa młodopolską koncepcję artysty i sztuki • wyjaśnia, na czym polegał konflikt artysty z filistrem charakteryzuje styl życia cyganerii (bohemy) artystycznej • wymienia znanych twórców (np. związanych z Krakowem) • charakteryzuje obraz artysty ukazany w literaturze	• rozpoznaje w wierszu Tetmajera horacjański motyw <i>non omnis moriar</i> • wyjaśnia, czym jest manifest literacki; wskazuje jego cechy w wierszu • analizuje środki stylistyczne użyte w wiersza • wskazuje przejawy młodopolskiego estetyzmu i postawy artystowskiej, • opisuje antynomię jednostki i tłumu, odnosząc się do różnych tekstów kultury • porównuje teksty kultury przedstawiające artystę (np. wiersz, dzieła malarskie) • uwzględniając różnorodne konteksty precyzuje znaczenia terminów: artysta, cyganeria, dandyzm, filister • przedstawia dandysowskie pojęcie piękna • porównuje koncepcje artysty i sztuki w różnych epokach, sytuując je w różnorodnych kontekstach • przygotowuje krótkie wystąpienia na temat życia i twórczości przedstawicieli krakowskiej bohemy	• w filozofii epoki szuka inspiracji modernistycznego pojmowania sztuki i artysty • dokonuje syntezy: porównuje koncepcje artysty i sztuki w różnych epokach, sytuując je w różnorodnych kontekstach i wskazując ich kulturowe źródła • wskazuje niezbędność motywów skandalu, prowokacji, bulwersowania opinii publicznej, poszukiwania nowych doznań i podnieć, uznawania sztuki jako wartości najwyższej

Poetyka impresjonizmu a subiektywny opis świata w wierszu: Kazimierza Przerwy-Tetmajera „Melodia mgieł nocnych (Nad Czarnym Stawem Gąsienicowym)”	• czyta wiersz z właściwą dykcją i intonacją określa tematykę i problematykę • dokonuje analizy i interpretacji wiersza m.in.: przedstawia sytuację liryczną • określa, kim jest podmiot liryczny, opisuje jego postawę, nastrój i uczucia • analizuje poetykę: charakteryzuje budowę	• wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcje • rozpoznaje elementy prozodyczne wiersza (intonacja, rytm, dynamika), określa ich funkcje • wykorzystuje w interpretacji potrzebne konteksty	• w czytany wierszu rozpoznaje charakterystyczne dla Młodej Polski style • rozpoznaje styl impresjonistyczny w malarstwie • wyjaśnia, na czym polegał subiektywizm opisu świata w liryce młodopolskiej	• szerzej wyjaśnia, czym były i jakie miejsce zajmowały w panoramie epoki: impresjonizm i symbolizm; wskazuje ich podłoże filozoficzne • wskazuje środki artystyczne charakterystyczne dla omawianych stylów (w literaturze i malarstwie), określa ich funkcje • określa miejsce synestezji w liryce młodopolskiej, • wskazuje metafory synestezyjne w utworze inspirowane przyrodą gór i folklorem góralskim w sztuce przełomu wieków • porównuje wiersz i obrazy impresjonistyczne	• określa, w jaki sposób poezja dążyła do ukazania tajemnicy istnienia (symbol, sugestia, zasada powszechnych powinowactw) • wskazuje źródła fascynacji

Uspokojenie, pokora: L. Staffa „Przedśpiew”	• czyta wiersz z właściwą dykcją i intonacją • określa tematykę i problematykę wiersza • określa, kim jest podmiot liryczny/bohater liryczny utworu • opisuje jego nastrój i uczucia, stosunek do świata	• określa postawę filozoficzną podmiotu mówiącego • wskazuje źródła jego miłości do świata • określa budowę i kompozycję wierszy • wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcje określa intonację wierszy, rytm, rymy, dynamikę; określa ich funkcje • wykorzystuje w interpretacji potrzebne konteksty m. in. biograficzny, literacki, kulturowy)	• w wierszu rozpoznaje klasycyzm • wskazuje konkretne cytaty • dostrzega w wierszu obecność toposu	• wyjaśnia termin: klasycyzm • określa, jakie miejsce zajmował w panoramie epoki • dostrzega nawiązania do tradycji antycznej w wierszu Staffa (klasycyzm, ład, harmonia, postawa stoicka itp.)	• wskazuje w wierszu Staffa aluzję do słów Terencjusza i interpretuje ją • wskazuje filozoficzne źródła postaw odnalezionych w utworze (stoickiego dystansu i klasycyzmu) • porządkuje wiadomości o kierunkach w poezji i sztuce przełomu wieków • definiuje terminy, tworzy bazę danych

Obraz społeczeństwa Polski postycziowej w opowiadaniu Stefana Żeromskiego: „Echa leśne”	• streszcza, parafrazuje, opowiada utwór • określa tematykę i problematykę • określa elementy świata przedstawionego (czas, miejsce, wydarzenia, wątki...) • przedstawia kompozycje utworu, określa cechy gatunkowe (opowiadanie, nowela) • przedstawia i charakteryzuje bohaterów • interpretuje tytuł utworu	• w czytany utworze odnajduje odbicie problemów społecznych, narodowych i egzystencjalnych • określa sposób ukazania natury i jej funkcje w opowiadaniu • rozpoznaje realistyczną konwencję utworu • określa sposób prowadzenia narracji („oczyma bohaterów”, „oczyma dziecka”) i jego funkcję • wskazuje motywy i sytuacje symboliczne; • odczytuje ich znaczenia	• na podstawie utworu podaje różne interpretacje stanu niewoli obecne w literaturze młodopolskiej • odnosi się do wartości obecnych w utworze(np. patriotyzm, altruizm, honor, wierność zasadom...)	• podaje informacje o życiu i twórczości Żeromskiego; • wykorzystuje kontekst biograficzny do pogłębienia odczytania opowiadania, • zabiera głos w klasowej dyskusji na temat powinności człowieka wobec tożsamości narodowej, honoru i innych imponderabiliów • interpretuje utwór, wykorzystując różne konteksty (historyczny, literacki, biograficzny, kulturowy...) • rozpoznaje artystyczne sposoby budowania nastroju • wskazuje obecność różnych kategorii estetycznych (np. tragizm, patos, ironia) oraz określa ich funkcje • wskazuje stylistyczne wykładniki tragizmu, komizmu, ironii	• w kreacjach bohaterów dostrzega nawiązania do tradycji romantycznej (w tym kreacji bohatera romantycznego); • interpretuje je w pogłębiony sposób analizuje płaszczyznę aksjologiczną utworu • wyjaśnia, w jaki sposób sytuacja zewnętrzna (np. niewola narodowa, ograniczenia społeczne) determinuje stan ducha jednostki • we fragmentach utworu wskazuje stylistyczne wyznaczniki różnych poetyk i stylów • nazywa stylistyczne sposoby oddawania stanów i przeżyć wewnętrznych bohaterów

Świat przedstawiony w powieści Wł. S. Reymonta „Chłopi” i sposoby jego wykreowania (fragm.) Obrazy wsi i chłopskiego życia w powieści Reymonta. Bohaterowie powieści Wł. S. Reymonta czyli człowiek w rytmach natury. „Chłopi” jako powieść modernistyczna.	• charakteryzuje bohaterów indywidualnych i zbiorowych • opisuje przestrzeń wsi jako zamkniętą enklawę i przestrzeń mityczną • wskazuje w powieści różne porządki czasowe („rytmy i toki”)	• wskazuje fundamenty ładu, na którym jest oparte życie wsi • charakteryzuje moralność, wierzenia i obyczajowość mieszkańców Lipiec • wskazuje ich chrześcijańskie i pozachrześcijańskie korzenie • charakteryzuje różnorodne związki człowieka z naturą ukazane w <i>Chłopach</i> • wskazuje różne oblicza narratora i interpretuje ten fakt • określa charakter i funkcję stylizacji gwarowej • na przykładzie wybranych dzieł sztuki porównuje sposób ukazania tematów wiejskich w literaturze i malarstwie • omawia najważniejsze dialekty, wskazując najważniejsze cechy każdego z nich • wymienia typy regionalizmów • bierze udział w dyskusji na temat przyczyn zaniku gwar i dialektów we współczesnej polszczyźnie	• charakteryzuje bohaterów, wskazując m.in. biologiczną (naturalistyczną) motywację ich postępowania • charakteryzuje gromadę chłopską jako bohatera zbiorowego powieści • rekonstruuje powszechnie przyjęty system wartości i prawa, jakimi się rządzi zbiorowość • analizuje język i styl każdego z narratorów, wskazując środki charakterystyczne dla różnych stylów: impresjonistycznego, realistycznego, naturalistycznego • analizuje stylizację gwarową, wskazując różne rodzaje dialektyzmów	• dostrzega konflikty wewnętrzne bohaterów wynikające z działania sprzecznych sił i bodźców • odróżnia słownictwo współnoodmianowe od wyrazów nacechowanych stylistycznie • rozpoznaje teksty pisane w określonym dialekcie, tłumaczy je na język ogólnopolski	• wyjaśnia, dlaczego powieść <i>Chłopi</i> określa się mianem „chłopskiej epepei” • określa symbolikę postaci kobiecych (wyrzucenie ze wsi Jagny i wzrost pozycji Hanki) • wskazuje elementy heroizacji i symbolizmu (np. śmierć Boryny) • w interesujący sposób prezentuje życie i twórczość Władysława Stanisława Reymonta

Stanisław Wyspiański i teatr modernistyczny: Stanisław Wyspiański „Wesele”, Tadeusz Żeleński-Boy „Plotka o „Weselu” (fragm.), przykłady malarstwa modernistycznego, w tym obrazy Stanisława Wyspiańskiego, „Taniec” Wojciecha Weissa, „Błędne koło” Jacka Malczewskiego	• interpretuje <i>Wesele</i> wskazując jego dwupłaszczyznowość • na podstawie <i>Plotki...</i> przedstawia historyczne realia <i>Wesela</i>, ukazane postacie, sytuacje, anegdota itp. • charakteryzuje postacie z <i>Wesela</i>, zwracając uwagę na ich portrety psychologiczne i indywidualizację języka • wskazuje elementy symboliczne: osoby dramatu, przedmioty, sceny interpretuje je, wykorzystując konteksty historyczne, literackie i artystyczne	• wyjaśnia, czym była młodopolska chłopomania i w jaki sposób odzwierciedliła się w dramacie • na podstawie dramatu ukazuje złożone relacje między chłopami a inteligencją, demaskując mit solidaryzmu narodowego • interpretuje chocholi taniec, wskazując różne możliwe odczytania tej sceny • tworzy spójną interpretację <i>Wesela</i> jako dramatu o polskich sprawach, pisze pracę na ten temat • wyjaśnia, na czym polegała młodopolska synteza sztuk • charakteryzuje język okresu Młodej Polski, podaje przykłady typowe dla języka poezji, prozy i dramatu • porównuje język wybranych tekstów literackich okresu Młodej Polski, zwracając uwagę na dobór słownictwa, styl, składnię, obrazowanie	• wskazuje w <i>Weselu</i> cechy dramatu realistycznego i symbolicznego (uwzględniając różne płaszczyzny dzieła) • na podstawie <i>Wesela</i> tworzy zbiorowy portret chłopów i inteligencji • analizuje sposób zastosowania dialektyzacji, zwraca uwagę na indywidualizację języka postaci	• wypowiada się na temat przemian w teatrze końca XIX w., podkreślając wpływ Richarda Wagnera i dramaturgów skandynawskich • określa mistrzostwo języka <i>Wesela</i> • wskazuje aforyzmy i sformułowania, które się utrwaliły w języku potocznym • zabiera głos w dyskusji na temat „problemów polskich”	• interpretuje <i>Wesele</i> jako rozrachunek z polskimi mitami chłopskimi, takimi jak: wieś „bajecznie kolorowa”, „raclawicka kosa”, „chłop-król Piast”, „pawie pióra”, „krwawe zapusty” rabacji galicyjskiej itp. • prezentuje w interesujący sposób postać Stanisława Wyspiańskiego jako „renesansową osobowość Młodej Polski” • wykorzystuje materiały samodzielnie znalezione w Internecie • charakteryzuje koncepcję „teatru ogromnego”, wskazując jego związek z młodopolską syntezą sztuk • omawia działalność Stanisława Wyspiańskiego jako człowieka teatru, malarza, artysty plastyka, twórcy polichromii i witraży oraz sztuki użytkowej

Synteza wiadomości o literaturze i sztuce Młodej Polski	wskazuje najważniejsze wątki i tematy literatury i sztuki Młodej Polski charakteryzuje główne prądy i kierunki artystyczne epoki na podstawie wskazanych utworów charakteryzuje dramat symboliczny wskazuje najważniejsze wątki i tematy literatury i sztuki Młodej Polski wie, czym jest estetyka wypowiedzi dba o estetykę własnych wypowiedzi pisemnych i ustnych	określa kierunki rozwoju powieści młodopolskiej (eksperymenty, inspiracje naturalistyczne, liryzacja, psychologizm) w poznanych utworach wskazuje obecność toposów, archetypów i symboli	omawia problematykę czytanych tekstów w kontekście stylów modernistycznych w poznanych utworach wskazuje obecność toposów, archetypów i symboli	charakteryzuje filozoficzne założenia epoki (Arthur Schopenhauer, Friedrich Nietzsche, Henri Bergson) w odniesieniu do dzieł	wskazuje źródła młodopolskiego estetyzmu w pogłębiony sposób interpretuje archetypy, toposy i symbole obecne w sztuce Młodej Polski wyjaśnia, na czym polegała wewnętrzna antynomiczność epoki (współwystępowanie różnych prądów i kierunków)
Wypracowanie/ dłuższa wypowiedź na temat	tworzy dłuższą wypowiedź pisemną i ustną na temat wie, czym jest estetyka wypowiedzi dba o estetykę własnych wypowiedzi – pisemnych i ustnych dostrzega w wypowiedziach własnych i cudzych błędy językowe, poprawia je określa podstawowe typy błędów językowych odwołuje się do tekstów kulturowych	wyjaśnia, jaka jest norma składniowa współczesnej polszczyzny i kiedy następuje jej naruszenie (na przykładzie konkretnych wypowiedzi) wyjaśnia, jaka jest norma fleksyjna współczesnej polszczyzny i kiedy następuje jej naruszenie (na przykładzie konkretnych wypowiedzi) stara się budować wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności	analizuje przyczyny błędów językowych pojawiających się w pracach uczniowskich na ogół buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności na ogół stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki na ogół ma świadomość własnej kompetencji językowej na ogół stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki w interpretacji tekstu	interpretuje błąd językowy jako naruszenie normy wyjaśnia, czym jest norma językowa, a czym uzus buduje wypowiedzi o wysokim stopniu złożoności stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki ma świadomość własnej kompetencji językowej stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki	rozdziela pojęcie błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych stosuje zróżnicowane formy wypowiedzi sprawnie redaguje teksty własne i cudze tworzy

	• buduje wypowiedzi o niezbyt wysokim stopniu złożoności • nie zawsze stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki • próbuje zwiększać własną kompetencję językową • nie zawsze poprawnie stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki • w interpretacji tekstu próbuje wykorzystać wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany • próbuje poznać niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki • próbuje odczytać rozmaite sensy dzieła • podejmuje próbę dokonania interpretacji porównawczej • czyta ze zrozumieniem teksty publicystyczne • wykorzystuje w odpowiedzi na pytania wiedzę z zakresu języka	• próbuje w wypowiedziach stosować podstawowe zasady logiki i retoryki • zwraca uwagę na własną kompetencję językową • stara się stosować w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki • w interpretacji tekstu stara się wykorzystywać wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany • stara się poznać niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki • stara się odczytać rozmaite sensy dzieła	na ogół wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany • na ogół poznaje niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki • na ogół odczytuje rozmaite sensy dzieła • na ogół dokonuje interpretacji porównawczej	• w interpretacji tekstu wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany • poznaje niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki • odczytuje rozmaite sensy dzieła • dokonuje interpretacji porównawczej	wypowiedzi pisemne zgodnie z wyznacznikami gatunkowymi, poprawne pod względem kompozycji, spójności wypowiedzi oraz języka • odznacza się dojrzałością sądów i samodzielnością myślenia • odznacza się swadą językową

Nauczyciel ocenia sprawdziany i kartkówki wg następującej skali:

- 100% celujący
- 97 – 99% + bardzo dobry
- 87 – 96% bardzo dobry
- 84 – 86% + dobry
- 74 – 83% dobry
- 71 – 73% + dostateczny
- 60 – 70% dostateczny
- 57 – 59% +dopuszczający
- 46 -56% dopuszczający
- 45% i poniżej niedostateczny

Nauczyciel ocenia pracę z tekstem (język polski w użyciu), wypracowanie i wypowiedź monologową wg następującej skali:

- 96 – 100% celujący
- 86 – 95% bardzo dobry
- 73 – 85% dobry
- 51 – 72% dostateczny
- 30 – 50% dopuszczający
- 29% i poniżej niedostateczny